

Memoires van een holenmens – door Paul De Bie

Deel 1 : de collecteur

Het is december 1995. Sedert een paar maanden zijn we doorgebroken in een belangrijke nieuwe grot: de Grotte des Emotions. De exploraties volgen elkaar in sneltreinvaart op.

De endeldarm van Moeder Aarde

Vandaag zijn we met zijn vieren. Herman Jorens, Rudi Bollaert, Patrick Hamers en ik. We splitsen in twee groepjes op. Rudi en Pat beginnen met een telefoondraad te leggen, vanaf de ingang. We worden inderdaad stilaan paranoïde; het is verdorie al december, de rivier buiten begint stilaan weer te stromen en één van de dagen loopt de grot half vol water, met ons erin, zoveel is duidelijk!

“Wel Herman, gaan we die put eens bekijken, daar van achter?”, stel ik voor.

“Mij goed, maar het stond er vorige keer wel vol water, weet je!”

Een onvoorstelbare moddergang, waarin we door kniediepe modder ploeteren, brengt ons aan de rand van de put. Met veel moeite een spit geplaatst, het spithandvat lijkt telkens uit mijn glibberige greep te willen ontsnappen. Eindelijk gelukt. Een ladder van 10 m in de put gehangen, en dan voorzichtig omlaag. De put is smal maar ik passeer juist. Beneden kan ik mijn ogen amper geloven.

“Zeg Herman, het is hier kurkdroog. Zouden wij ons vorige keer vergist hebben?”

“Nee, dat was toch duidelijk een plons, toen we er iets in gooiden.”

“Dan is het water nu zeker 3 meter gezakt”, concludeer ik.

Een lage doorgang, amper 50 cm hoog, doet het ergste vermoeden. De rots is gepolijst door het schurende water, hier ligt geen modder maar wel zand en flarden plastic.

“Hier stroomt soms water!”

“Bangelijk, als het 30 cm stijgt zijn we al gekloot.”

We kruipen gauw verder, en komen in een ruime galerij. Het is een schoolvoorbeeld van een freatische tunnel. Alles is bedekt met modder, maagdelijk maar luguber. De gang wordt groter, wordt wel 5 m hoog.

“Brrr, akelig hé. Lijkt de endeldarm van Moeder Aarde wel!”

“Jezus, dat staat hier meestal compleet onder water!”

“Inderdaad, en hier kunnen we trouwens niet verder: sifon!”

We hebben nu plots een waterniveau bereikt. De gang is 10 m hoog maar amper een meter breed. Ik vorder door het water, dat tot aan mijn dijen komt, tot ik aan een quasi sifonnerende lage passage kom. Dat is voor een andere keer, denk ik.

Terug naar boven maar. We ontmoeten het andere duo.

“Wij hebben zeker 100 meter bijgevonden, maar wel superlink, gasten!” rapporteren we.

“Eén klein regenbuitje en je verzuipt daar als een rat. En jullie?”

“Niks speciaals, de Rudi heeft weer eens ergens vast gezeten”, weet Patrick te melden.

Inderdaad, Rudi is weer in een extreem nauw gat gekropen en heeft zich helemaal moeten uitkleden om er terug uit te geraken...

“Ja, dat zijn we gewoon met die kleine, één van de dagen moeten we nog eens zonder hem naar huis”. Inderdaad, Rudi is de smalste van de club en heeft absoluut geen schrik van extreme vernauwingen.

“Kom, we gaan dan daar nog eens wat rondsnuffelen, in de diaklaas”.

De Slakkenzaal: Salle Limace

We gaan naar een grote diaklaas, die we al op 19 november onderzochten. Ze eindigt op een putje van 4 meter. Ditmaal ziet slimme Herman dat er *boven* het putje een gat in het plafond is. Echter, het is een linke klim, en boven die put dan nog. Uitschuiven betekent zeker 6 meter lager belanden. Echt iets voor mij dus. Vastberaden schud ik de modder van mijn laarzen en klim ik voorzichtig omhoog. Boven is er een horizontale doorgang. Ik wring me erdoor, en zo ontdek ik, juichend, de “Salle Limace”.

Het is meer een grote galerij, wel 10 meter hoog en 3 meter breed. Ze is mooi gedecoreerd en op één wand is er een vuurrode calciëtklodder die in alle opzichten aan een rode slak doet denken, “une limace”, in het schoon Frans. Ik storm door de gang en word al gauw tegengehouden door een hoog balkon, waaronder een nieuwe, onbekende ruimte is.

Onmogelijk zonder touw verder te gaan, het is zeker 6 m diep.

Ik rapporteer opgewonden mijn vondst. Rudi is intussen een touw gaan halen, zodat ik veilig kan terugkomen en komt ook eens een kijkje nemen.

Euforische terugtocht naar buiten.

Applaus voor... de Salle des Douze

Een week later zijn we met 6. We hebben een “genodigde”: Bibiche, die ik voor de eerste keer met een helm zie (een gloednieuwe nog wel!). Mijn vrouw Annette gaat samen met Joël Hosselet en Bibiche naar de pas ontdekte Salle Limace, om er de put af te dalen. Herman en Patrick leggen de telefoondraad verder aan, en ik ga proberen om doorheen een gat te komen dat ik vorige week tussen de blokken nabij de “Première Petite Salle” zag...

Herman en Pat ontdekken “tussendoor” nog een schitterende geconcretioneerd platform, waar we met zijn allen al dikwijls zijn voorbijgelopen. Ze wagen zich er niet op, want ze zijn te modderig en kunnen moeilijk geloven dat hier nog niemand is geweest. Ze besluiten mijn mening af te wachten.

Ik wroet intussen met hamer, beitel en Hilti boormachine aan de blokken. Een uur later zijn twee blokken opgeblazen, en na wat gehamer kan ik mijn hoofd door de opening steken die nu ruim genoeg is. Zoals verwacht, een lage gang die op het zicht gauw doodloopt. Maar wanneer ik me omdraai om naar de andere kant te kijken, valt mijn mond open van verbazing! Ik roep het uit, ik gil, en hoewel moederziel alleen, begin ik spontaan in mijn handen te klappen: als allereerste mens ooit zie ik een wonderbaarlijke en sublieme compositie van druipstenen, die als het ware een enorme haaienmuil vormen. Zij bewaken de toegang tot een ruime zaal.

Mijn opgewonden geroep is tot bij Herman en Patrick te horen, die nochtans 100 m verder zitten. Ze haasten zich naar mij, denkend aan een ongeluk. Intussen verroer ik geen stap, vastbesloten deze “première” met mijn kameraden te delen.

Wanneer ze arriveren, spelen we eerste werk onze modderpakken uit want voor ons ligt er een wereld van zuiver calciet. We klimmen voorzichtig een groot balkon op van witte druipsteen. We kunnen nu beter de zaal bekijken, ze is zowat 5 m breed en lijkt een meter of 10 lang. De vloer is heel wit en lijkt effen, echter, dit is optisch bedrog, want van zodra we voorzichtig doorheen de “haaienmuil”stappen, breken we bijna ons been in een diepe gour. Het is de eerste van een hele reeks, wel 80 cm diep en wit uitgekristalliseerd.

“Jongens, zo’n gour! Dat heb ik nog nooit gezien!”

“Toch zeker niet in België.”

“Ik wel, in de Salle des Treize in de Gouffre Berger²“, zeg ik.

“Wel, dan noemen we het hier Salle des Douze, want ‘t is bijna even schoon!”

Zonder slag of stoot wordt de naam aanvaard. Maar de Salle des Douze heeft nog meer in petto. Een stijgende zijgang, brengt ons in een bizar, klokvormig zaaltje, dat geheel uit aarde bestaat. Boomwortels hangen als slierten omlaag. In het plafond zit een cirkelvormig gat, daarboven een kort stukje gang dat dicht zit met puin. Ook hier vele wortels en zelfs wat hazelnootjes: de oppervlakte is vlakbij!

“Hoera, we zijn bijna buiten!” roep ik. “Hier moeten we vast en zeker een ingang kunnen maken”

“We mogen ons dan wel haasten”, zegt Herman, “binnen een paar dagen loopt de rivier buiten terug in de grot.”

Inderdaad, volgend weekend moeten we eerste werk een radiolocatie doen om de plaats van dit gangetje ten opzichte van de oppervlakte te bepalen. Het is van vitaal belang zo snel mogelijk een “droge” ingang te vinden. Intussen exploreren we nog gauw een lateraal zaaltje, eveneens versierd met mooie pilaren. We doen er een slalom tussen de concreties, zien een gat, kruipen er door, klimmen wat omhoog, zien plots weer een ruimte met concreties..

“Ja, het loopt door, weer een zaal”, gilt Patrick.

“Zeg Pipo, hier zijn we juist geweest!”, is Hermans’ droge repliek.

En dadelijk werd unaniem besloten dit zaaltje “Salle Pipo” te dopen!

² Gouffre Berger: beroemde Franse grot, de eerste waarin de diepte van -1000m werd bereikt

Vervolgens besloten we het andere trio te gaan opzoeken, het kon niet anders of zij hadden daar beneden in de Salle Limace een groot vervolg gevonden. In de Salle Limace komen we Annette tegen, die van kop tot teen vol modder hangt.

“En?”

“Wat denk je?”

“Euh... zo te zien veel modder, hé!”

“‘t Is maar een gedacht! Als je nog eens een première weet...”

Inderdaad: ze hebben een 5 meter diepe put afgedaald die toegang verschaft tot een ruime zaal. De vloer ervan bestaat uit klei, waarin een trechtervormig gat is gespoeld. Ze zijn deze steile en glibberige trechter afgedaald met een touw, en op een ultra modderige waterzone uitgekomen. Geen duidelijk vervolg te zien.

Ook Bibiche en Joël zien er weinig opgebeurd uit, elk zowat 10 kg zwaarder. Hun humeur betert er niet op wanneer wij hen van onze fantastische vondst vertellen.

“Weet je wat, wij zoeken hier nog wat rond, en gaan jullie die Salle des Douze maar eens bekijken, ‘t zal jullie wat opkikkeren.”

“En niks vuil maken hé, die modderpakken moeten wel uit!”, drukken we hen op het hart.

Op de terugweg inspecteer ik de vondst van Herman en Patrick; en inderdaad: deze sneeuw witte calcienvloer en het stuk supergedecoreerde gang dat erop volgt, hebben we nog niet eerder geëxploreerd. Ik loop ademloos, op blote voeten, over de maagdelijke vloer en sta met open mond te kijken naar een uitgekristalliseerd bassin, waarvan de rand bedekt is met 3 centimeter brede parapluutjes van kristal. Zo zie je maar dat je zelfs evidente zaken kan voorbijlopen!

Aldus eindigde de 19de exploratiedag in de Grotte des Emotions...

Dan toch: de onderaardse Lembrée!

Een week later zijn we met zessen. We zijn gewapend met het “radio-locatieapparaat” van Jan Geboers. Rudi en ik blijven buiten, met de ontvangstspool. Herman en zijn vrouw Michaëla, Flip Declercq en Patrick gaan de grot in met de zender. Zij stevenen rechtstreeks naar de Salle des Douze, en plaatsen de zender op het hoogste punt, in het gangetje met wortels. Aan de oppervlakte vangen Rudi en ik het “bip-bip” signaal onmiddellijk op. Na wat gejongleer met de ontvangstspool en mits enige driehoeksmetkunde kunnen we de plaats bepalen waar we exact boven de zendspool (in de grot) staan. We bevinden ons hier midden in het bos en niks wijst op erop dat er zich een grot onder onze voeten bevindt. Op “de” plek slaan we een houten, rood geschilderd paaltje in de grond. Plots horen we een vreemd, dof gebonk, dat uit het bos lijkt te komen. We kijken verbaasd rond, tot we beseffen dat het geluid van onder onze voeten komt: het zijn de anderen die met een steen op het plafond meppen! De afstand moet dus heel klein zijn. We meten de signaalsterkte en hieruit leert wat gecijfer ons dat de diepte maximaal 2m80 bedraagt. Voor een Avalonner is dat op een uurtje geforceerd!

Na dit succes gaan Rudi en ik ook in de grot, in de stellige overtuiging dat het de laatste maal is dat we die gevaarlijke onderingang en de extreem modderige benedengalerij moeten doorlopen.

Michaëla en Patrick zijn reeds van binnenuit aan het graven, schuin naar de oppervlakte toe. Zij zouden twee meter vorderen, doch tenslotte moeten stoppen daar het er te onstabiel werd...

Herman leidt intussen Flip rond, die ocharme voor zijn werk 4 maanden in het buitenland had doorgebracht, en dus de grote ontdekkingen had gemist.

Rudi en ik besluiten nog eens naar de “Endeldarm van Moeder Aarde” te gaan kijken; die lugubere gang beneden de put van 7 meter. Snel arriveren we aan de bijna sifonnerende passage, die Herman en mij vorige keer gestopt had. Het is nu of nooit, weliswaar mits een nat pak tot aan de borst! Na wat aarzelen vorderen we doorheen het diepe en ijzige water; in december is het water al bitter koud. De blubberbodem lijkt wel drijfzand, ‘t is beangstigend. Verrassend genoeg wordt het na een paar meter plots veel hoger; we kunnen het plafond nog amper ontwaren. Maar vlak voor ons is er nog enkel een loodrechte rotswand, en we staan wijdbeens boven een diepe sifon, in een brede en hoge galerij.

“Hier is ‘t gedaan Rudi, maar de gang loopt daarboven wel verder, denk ik.”

Ik schijn met mijn lamp omhoog, tussen de twee ontmoedigend steile en glibberige wanden.

“Pfff, zeker 5 meter hoog en spekglad, da ‘s niet te doen”, zucht Rudi.

“Alles is te doen! Ik probeer het toch!”

Met ware doodsvrechting klim ik omhoog. De wanden zijn bedekt met een 5 cm dikke laag viskeuze blubber. Cohesie en adhesie, krachtendriehoeken, wrijving: ik maak onbewust gebruik van al mijn fysicakennis om het obstakel te overwinnen. De exploratiedrang geeft mij vleugels, omlaag geraken is een zorg voor straks, denk ik.

Boven loopt de gang inderdaad verder; een hoge maar redelijk smalle diaklaas.

“Rudi! Het loopt door! Kom je?”

“Ga maar eens eerst zien!” Rudi voelt zich er nog steeds niet gerust in, hij wringt zich liever door extreem nauwe gaten dan zo een luchtige klim te doen.

“Okee, tot straks!”

De diaklaas loopt verder en wordt breder. Ik ben gehaast, zoals steeds wanneer men als allereerste sterveling doorheen een galerij jakkert. Plots versmalt het, ik moet echt op mijn zijkant wringen, een blok ligt me in de weg. Dan... hoor ik het mooiste geluid dat ik ooit heb gehoord. Nu, zoveel jaren later, hoef ik maar even de ogen te sluiten en ik ben terug in die smalle, modderige kloof en ik hoor dat diepe, dreunende lawaai, van een grote rivier die tuimelend en ruisend haar weg zoekt tussen de rotsblokken.

Ik gil het uit, maar niemand antwoordt: Rudi is al te ver weg.

Ik wring me doorheen het nauwe obstakel, de gang wordt plots twee meter breed, en zeker 8 meter hoog. In neem nu reuzenstappen, mijn hart gaat tegen 180 slagen per minuut tekeer. De rivier dreunt uitnodigend in de verte. Dan houdt een verticale wand me tegen: shit, verdomme toch!

De situatie is identiek als die van zonet aan de sifon: de gang loopt 4 meter hoger duidelijk verder. Daar moet ik op, niets ter wereld stopt me nu nog! Een brede “oppo” brengt me twee meter hoger. Een groot blok zit er geklemd tussen de wanden, een ideale steun. Ik zet er mijn voet op, maar de klootzak tuimelt omlaag en ik ga bijna mee de dieperik in.

Rustig, Paul, ‘t is niet de moment om te verongelukken! Ik laat mijn hartslag even bedaren, en de adrenaline wat wegvloeien.

Na drie pogingen ben ik bovenaan het spekgladde obstakel. Boven wacht mij - opnieuw - de verrassing van mijn leven. Ik bevind me op een balkon en kijk uit in een enorme ruimte. Vanuit de zwarte duisternis klinkt het gebulder van een krachtige rivier. Is het een zaal? Is het een grote galerij waarop we dwars uitkomen? Ik kan mijn emoties amper bedwingen; “JAAAH! YES! De collecteur!”, roep ik tegen mezelf, en tegen de grot. Mijn uitroep echoot heen en weer tussen de gewelven.

Het vervolg lonkt, maar dat wil ik niet alleen op mijn palmares schrijven. Gauw terug naar Rudi. Gelukkig is hij gealarmeerd geworden door mijn lange wegblijven, en heeft hij de lastige klim aan de sifon al gedaan. “Rudi, gauw komen, we hebben de collecteur gevonden!” roep ik van ver.

Rudi, kalm als altijd, vervoegt me. Samen klimmen we weer naar het balkon, en kijken we met bonzend hart in die grote zaal omlaag. Een steile, wel 15 m lange kleihelling wordt gebruikt als roetsjbaan en we schuiven aan een rotvaart omlaag. Inderdaad, het is meer een dwarsgalerij dan een zaal, echter met een sectie van 15x15 meter, buitengewoon! Beneden stroomt een krachtige rivier, een meter breed en met een indrukwekkend debiet. We weten allebei dat we, in vogelvlucht, nog twee kilometer van de resurgentie verwijderd zijn!

“Een tweede Verneau!”

“Dat kan niet stoppen!”

“Yihaaaa!”

Zonder aarzelen springen we in het diepe water, dat we met veel geplons en met opgewonden gejoel stroomafwaarts volgen. Dit wordt ongetwijfeld de mooiste première uit onze carrière! Dertig meter verder beslist de grot er anders over. Het dak duikt plots omlaag, de rivier verdwijnt voor onze ogen in een sifon. een echte bruine, smalle sifon, met schuimvlokken en al. De teleurstelling is verschrikkelijk groot...

“Godverdomme...dat kan toch niet?”

“Wat een klote-sifon! Shit en nog eens shit!”

“Kom, we gaan eens stroomopwaarts zien”, stelt Rudi voor.

Maar ook daar is het lot ons niet gunstig gezind. Een te hoge afstap stopt ons al na 10 meter.

“Zonder ladder breken we hier onze nek.”

“Kom jong, we zijn hier weg!”.

Terug naar buiten dan maar, wat gemakkelijker gezegd is dan gedaan, want we hebben twee lastige klimmetjes gedaan, en iets afklimmen is altijd moeilijker dan erop klimmen.

Onderweg komen we de rest van de bende tegen, en opgewonden als kinderen doen we ons verhaal. Ons publiek heeft moeite ons te geloven.

Uit mijn dagboek: het belang van de grot wordt nu pas duidelijk. Onze grot is “slechts” een zijrivier van een enorme collecteur. De perspectieven zijn nog groter dan gedacht.